

Talenkennis van leerlingen: een positief antwoord op multiculturaliteit op school

Nathalie Auger

Professor taalwetenschappen, linguïstiek en didactiek

Université Montpellier 3, Paul-Valéry France

Laboratoire Dipralang EA 739

vlaamse
onderwijsraad

We zijn niet op dezelfde manier bang voor meertaligheid!

- Analyse van de praktijken en voorstellingen van meertaligheid in de klas
- Etnografische methodologie

Analyses: ja aan meertaligheid!

- Gewone klassen met Frans moedertaal in Frankrijk (4 kleuterscholen, 7 basisscholen en 3 colleges)
- Klassen levende vreemde talen in Frankrijk
- Klassen met onderwijs van een vak via een vreemde taal in Frankrijk (5)
- *Positieve voorstelling: le marché des langues*

Analyses: angst voor meertaligheid

- Klassen van nieuwkomers in Frankrijk
- Vaak negatieve voorstelling, en toch..

Waar is men bang voor?

- Isolement in de moedertaal
- Geen integratie in de maatschappij van het gastland

Wie is bang?

- Voornamelijk wanneer meertaligheid als negatief wordt gepercipieerd

Leraren

- Ik ben niet opgeleid voor deze situatie. Wat moet ik doen? Ik weet het niet..
- Wanneer ze hun taal spreken, ben ik bang dat ze over mij praten, dat het kwaadsprekerij is

Ouders

- Mama: 'Ik probeer thuis met hem Frans te praten, zelfs al spreek ik het slecht.'

Leerlingen

- Ik spreek de taal niet goed, ik zal dus nooit piloot kunnen worden

Opleiders, beleidsmakers

- Hoe zullen zij zich integreren met hun taal? Dat is onmogelijk. Meertaligheid dient tot niets, het is soms zelfs een handicap.
- Thuis een andere taal spreken doet evolueren in de richting van delinquentie.

Waarom?

- Men is bang voor wat men niet kent, voor wat nieuw is: andere talen
- Angst, één van de primaire emoties
- ‘Circuit court de la pensée’ (Favre 2007): verhindert oplossingen te vinden

Wat is meertaligheid?

- 5000 talen in de wereld
- De meeste sprekers zijn meertalig
- 75 talen in Frankrijk en op school?

Angst en waarheid

Meertaligheid: troef of probleem

- Tegen de voorstelling van de ‘perfect tweetalige’
- Kort theoretisch overzicht

Theoretisch overzicht

- De benadering van Cummins (1976, 1979, 1981, 2000) en de ‘interdépendance’ van talen (Common underlying proficiency)
- De principes van het ‘additive bilingualism’ (Lambert, 1974) en het ‘additive multilingualism’ (Cenoz & Genesee, 1998, geciteerd door Lotherington, 2008)

Definitie (CECR= Europees Referentiekader voor Talen)

- ‘ De notie van meertalige en multiculturele competentie neigt (..) te stellen dat een zelfde individu niet beschikt over een set competenties om te communiceren die afzonderlijk en afgescheiden zijn naargelang de talen die hij min of meer beheerst, maar wel over één meertalige en multiculturele competentie die het geheel van het taalrepertoire dat hij ter beschikking heeft omvat.’

Didactische consequenties

- Het beheer van dat repertoire impliceert dat de onderdelen ervan niet langer afzonderlijk benaderd worden, maar dat ze worden behandeld als één unieke competentie, hoewel de onderdelen wel degelijk te onderscheiden zijn

(Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe, p. 71)

Meertaligheid van de klas: een troef

- Activiteiten om de talen van de leerlingen als een hulpmiddel te benutten

Klaspraktijken vermijden die talen ontwikkelen als afzonderlijke, niet communicerende kanalen. ('languages completely undependent from one another', Heller, 1996, Gajo, 2001)

De CECE, bij het beschrijven van meertalige competenties van sprekers, moedigt 'intercompréhension' aan, en competenties die in voortdurende ontwikkeling zijn, zelfs al zijn zij onevenwichtig.

Drie principes voor de activiteiten

- Talen delen universele kenmerken (syntaxis, fonetiek, lexicon etc.) maar hebben specifieke actualiseringen (specifieke prosodie voor de vragen, voor woede etc.)
- De leerlingen werken op verschillende linguïstische niveaus, bijvoorbeeld: syntaxis, richting van schrift, medeklinkers, klinkers, lexicon, getal en geslacht, fonetiek, gebaren.
- Voordeel halen uit de talenkennis van de leerlingen

Voorstellen

- Activiteiten

Een documentaire op dvd (26 minuten) met commentaren op klassituaties

De verschillende talen en de communicatiegewoonten die in klassen samen bestaan met elkaar in verband brengen

Pedagogische gids

- Andere activiteiten in de pedagogische gids (relatie tussen tijd en ruimte, sociale voorstellingen, de band tussen schrift en klank, ..)

Vergelijken, is dat moeilijk?

- Hersenen en ervaringen
- ‘Interlangue’
- ‘Intercompréhension’ van verwante talen (romaanse, germaanse talen)
- ‘Intercompréhension’ naargelang het linguïstisch niveau
- Vergelijken vs tegenstellen

Talen hebben altijd gelijkenissen

- Chinees en Engels lijken talen die zeer van mekaar verwijderd zijn op gebied van lexicon
- Engels staat dicht bij Duits
- Maar, wanneer we naar de syntaxis kijken, zijn Chinees en Engels dicht bij mekaar dan Duits en Engels
- Opletten voor foutieve linguïstische voorstellingen!

Resultaten voor leerlingen

- Actiever in het leerproces; de activiteiten verhogen hun observeringsvermogen, hun vermogen om te analyseren en verbanden te leggen tussen talen
- Benadeelt de ongeschoolde leerling niet (taalbewustzijn vanaf de leeftijd van drie jaar)
- Werken aan gelijkenissen en verschillen zonder metalinguïstische woordenschat

Resultaten voor leraren

- Motivatie: bewustwording dat de leerlingen beschikken over competenties en kennis die nuttig zijn en die kunnen gemobiliseerd worden
- Een nieuwe rol: de leerlingen helpen om hun kennis te organiseren
- Deze activiteiten transformeren de leraar/leerling niet in taalkundige, maar vragen gewoon meer aandacht voor talen

Activiteiten en co-actie

- Sociaal handelen en lerend handelen (CECRL): co-handelen en co-opbouwen
- Het project en de temporaliteit: verleden-heden-toekomst
- Van een individuele cultuur naar een gedeelde cultuur (creëren van een cultuur van handelen)

Discussiëren = co-actie

- Discussie = co-actie
- Conversatie analyse: samenwerking/thema
- Convergentie/divergentie
- Consensus/conflict

Video voorbeeld

- Beschrijving van de inleiding: thema zetting en nieuwe rol van de leraar
- Discussie en variaties in de standpunten van de sprekers
- Twistpunten worden geïdentificeerd en overstegen
- Discussie om zichzelf te ‘bouwen’ door kennis op te bouwen

Stappen en geen methodes

- Stappen en geen methodes
- De vergissing als motor (verplichte ‘interlangue’)

Stappen en geen methoden

- De confrontatie met mekaar aangaan en relaties aangaan met de andere (imitatie en creatie)

Pedagogische gids

- Andere activiteiten: relatie tussen tijd en ruimte, sociale voorstellingen, verband tussen schrift en klank
- Boekje - [ComparonsNosLangues.pdf](#)

Stappen en geen methoden

- Synergieën tussen talen
- Inter- en transdisciplinair leren
- Naar een geïntegreerde en inclusieve didactiek
- Horizontale stappen
Language awareness = improves competencies

- Nathalie.auger@univ-montp3.fr